

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. primum, juncto c. Cum in officiis 7. 8. & 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

In Cap. primum, juncto c. Cum in officiis 7. 8. & 9.

SUMMARIUM.

1. Episcopi & Clerici de quibus rebus disponere possint, vel non.
 2. An aliquid proprii possideant.
 3. Clericorum bona in dubio presumuntur quasi a ex redditibus Ecclesie.
 4. Penes Clericum defunctum inventa qualia censenda, propria, an Ecclesie.
 5. Si non constet eum propria bona habuisse, interpretatio pro Ecclesia est facienda.
 6. Nisi probetur ea ad Clericum titulo privato pervenisse, à parentibus sorte vel consanguineis, &c.
 7. Quid si ab extraneo relicta sint?
 8. Consanguinei ad quorum gradum accipiendi.
 9. Acquisita artificio aut doctrinâ sunt propria Clericorum.
 10. Lætio restituta in can. Episcopus XII. quæst. 2.
 11. Clericus filiusfam. an testari possit de bonis in clericali gradu acquisitis?
 12. An in iisdem bonis præterire liberos vel parentes?
 13. De acquisitis ex fructibus beneficii Clericus disponere nequit.
 14. Nisi in piâ causâ & usum pauperum.
 15. Quod & in simplici beneficiato obtinet.
 16. Clerici utrum sint verè domini fructuum beneficii.
 17. Acquisita ex redditibus Ecclesie an ipso jure Ecclesie cedant?
 18. An valeat consuetudo testandi de fructibus sive redditibus Ecclesie.
- S**ententia hujus Capituli hæc est, quòd Episcopus de bonis constante Episcopatu suo acquisitis testari non possit; secus de iis, quæ antea uti propria possedit. Facti species hæc breviter proponitur. I. Atellanæ civitatis Episcopus testamento suo nuntium, id est, filii uxorem, ex octo unciis, & Ecclesiam suam ex reliquis quatuor unciis heredes instituerat. Quo intellecto S. Pont. mandat Antonio Subdiacono, ut hac de re diligenter inquirat, & si quid Episcopum habuisse cognoverit, id repetat à possessoribus; excepto eo, quod eundem Episcopum ante Episcopatus ordinem proprium possedisse constiterit.
- Quæ certè decisio S. Pont. prorrahenda est & ad ceteros Clericos cujuscumque ordinis, ut nec hi de rebus quæ suis post susceptum ordinem clericalem possint testari; nisi & ex ipsis propriæ doceantur, c. 1. c. 2. sup. De pecul. Cleric. juncto c. Cum in officiis 7. cum duob. seqq. inf. h. s. Ut hinc constet,

Episcopos, aliosque Clericos posse licitè possidere & retinere bona propria; quod & probat textus in can. Episcopi 9. cum can. seq. XII. quæst. 1. can. 1. & 2. end. quæst. 3. c. Quia nos 9. & c. Relatum 12. h. tit.

Neque obstant textus in can. Clericus 5. cum aliquot seqq. ead. qu. 1. quibus Clericis interdictum est aliquid possidere proprii, propterea quòd in sortem Domini sint vocati, nihilque præter Dominum habere debeant; quia hi textus referendi sunt ad tempora primitivæ Ecclesie, veluti jam inde ab Apostolis usque ad ætatem divi Augustini, quibus magis vigeat Clericorum fervor quo certè deservescere, permissum est Clericis bona propria possidere, sicut constat ex can. Certè 18. & d. c. 19. XI. qu. 1. Imò eò decursum est, quòd Clericus habens beneficium Ecclesiasticum, & simul patrimonium, possit in usus proprios redditus beneficii sui convertere, reservatis sibi bonis propriis, ut auctor est Innoc. IV. ad c. Episcopus 4. sup. De prob. per text. in c. Cum secundum 16. eodem tit. quam Innocentii sententiam communi calculo probant, & sequuntur alii Interpretes, rescrib. Pannon. & Desio ad d. c. 4. Etenim dignum est, ut qui servit altari, de altari quoque stipendium ferat, d. c. 16. in pr.

Ut igitur ad decisionem textus nostri redeamus, ex eo constat, Clericorum bona, si quæ habeant, præsumi in dubio acquisita esse ex redditibus Ecclesie sive beneficii. Idem liquet ex Nov. vel Justiniani 131. c. 13. Quo fit, ut ipsis Clericis, sive eorum heredibus, contraria incumbat probatio, ea scilicet esse patrimonialia, vel alias respectu personæ suæ Clericis obvenisse: nam præsumptio ejus naturæ est, ut rejiciat probationem contrariam in adversarium, l. Non est verisimile 23. in pr. D. Quod metus causâ gest. l. Si filius 8. & l. Si chirographum 24. D. De probat.

Sed major addubitatio est, si certè constet, Episcopum vel Clericum ante receptionem Episcopatus, sive beneficii sui, bona propria habuisse, an ea omnia, quæ tempore mortis penes se reperiuntur, censeri debeant esse propria, an etiam respectu sive occasione Ecclesie acquisita? Et quidem hæc de re extat textus in can. 1. XII. quæst. 4. quòd eo casu inter Ecclesiam & defuncti heredes debeant æqualiter dividi, ubi scilicet redditus patrimonii, & Ecclesie sive beneficii Ecclesiastici æqualiter concurrunt; alioqui juxta quantita-

tem

fem congruentem divisio accommodanda erit; quod exemplo illustrandum erit. Fingamus enim Clericum habere beneficium 300 aureorum, item redditus patrimoniales 100. Prius detrahentur sumptus, quos Clericus in se honestè exhibendo impendit, puta 100 aureos; hic enim omnino detrahendi sunt, tamquam stipendium Clerico debitum, *d. c. 16. & can. fin. l. q. 2.* Restant igitur utrimque 200 aurei, ex quibus res comparata esse censentur; & subsequenter æqualiter dividendi erunt inter Ecclesiam & heredes Clerici defuncti. Eadem subdixio in eunda erit, ubi inæquales sunt redditus patrimoniales & beneficium Ecclesiasticum, quemadmodum latius deducit Panorm. *ad c. 3. sup. De peculis Cleric.*

5 Igitur ubi incertum est, an Episcopus vel alius Clericus bona propria habuerit, interpretatio fiet pro ipsa Ecclesia, quasi nihil in bonis habuerit antè Episcopus vel Clericus, *per text. nostr. & in d. c. 3. junctâ ibid. Cl. Idque videtur receptum esse in favorem ipsius Ecclesiæ, ne ipsa forte in dubio afficiatur damno; & in odium ipsius Clerici, eò quòd inventarium suorum bonorum conficere neglexerit, can. 1. xii. qu. 4. can. Manifesta 20 cum o. seq. xii. qu. 1. & can. De Syracusanis 13. dist. 28.*

6 In quo tamen cognitione opus erit, datâ adversâ parte, ne inauditâ causâ injuria ipsi fiat, *can. l. xii. q. 5. junctâ l. De unoquoque 47. in pr. D. de re jud.* Fortasse enim docere poterit, bona, de quibus contenditur, pervenisse ad ipsum Clericum privato quodam titulo, puta ex testamento parentum, aut aliorum consanguineorum, vel ex legitima successione, sive legato, sive donatione propinquorum: nam hæc omnia personæ ipsius Clerici, non Ecclesiæ imputantur, atque idcirco licite ab eodem Clerico in testamento, vel ab intestato ad heredes suos transmittuntur, vel alio quolibet titulo rectè alienantur, *d. c. Quianos, c. Relatum 11. & c. Requisisti 15. in f. h. t.*

7 Dixi, parentum, consanguineorum sive propinquorum; nam si ab extraneo hujusmodi relicta aut donata sint, distinctio hæc adhibenda erit, ut si Episcopo, Parocho vel alteri Clerico administrationem Ecclesiæ gerenti, quòd tunc in dubio censentur Ecclesiæ relicta vel donata: si aliis Clericis, respectu tantum personæ censentur relicta; ita ut, si absque ullo discrimine à propinquo, vel ab extraneo donata vel relicta sint, ea sibi vindicare possint, exclusâ Ecclesia, *d. c. 15. vers. si ab extraneo & l. Annus 20. §. 1. D. De annuis leg.* Sed cur tam variè? Opior, quòd in Episcopo, vel alio administratore, Ecclesiæ major ratio fuerit

habita dignitatis vel officii, quàm personæ, *d. §. 1.* In Clerico verò simplici nihil aliud occurrit, quàm quòd is de defuncto vel donatore bene meritus sit, aut hujusmodi familiaritatem contraxerit, quæ defunctum vel donatorem moverit ad relinquendum aut donandum, *can. 2. & 3. xii. qu. 3.* Et hæc, cum in dubio ita præsumantur, contrariâ probatione refelli possunt. Unde quo casu aliquid relictum vel donatum Ecclesiæ dicitur, possunt heredes contrarium probare, & eandem rem juste sibi vindicare; quemadmodum & contrâ, ubi Clerico intuitu personæ suæ aliquid donatum vel relictum esse dicitur, admittitur Ecclesia ad probandum contrarium, *per text. in d. c. 15. vers. si vero loquitur. per text. in l. 47. D. De legat. 1.* Atque hinc fit, ut si aliquid donatum vel legatum fuerit Episcopo vel Parocho alicujus Ecclesiæ ab extraneo, qui illi diuturnâ & magnâ familiaritate conjunctus erat, idque legitime probatum fuerit, cesset contraria juris præsumptio, & legatum sive donatum debebitur ipsi Episcopo vel Parocho, non verò Ecclesiæ. Panorm. *ad d. c. 15. num. 15.* Baldus *ad Auth. Licentiam nu. 2. C. De Episc. & Clericis, & facit textus elegans in l. Nemo dubitat 58. §. 1. De hered. instit.*

Sed quòd supra diximus de consanguineis, ad quorum gradum hos consanguineos accipiemus? Et constat ex Novel. Justiniani 131. *c. 13. & d. Auth. Licentiam*, usque ad quartum gradum; cum ad eum tantum gradum jus naturalis dilectionis veriùs præsumatur, quàm in quinto vel inferiori gradu, idque & communi sententiâ receptum tradit Imola *ad d. c. 15. num. 33.*

Quibus & hoc adjiciendum est, quòd ea, quæ honesto artificio aut doctrinâ suâ acquisiverunt Clerici, etiam constante clericatu, similiter inter Ecclesiæ bona referri non debeant, sed propria sint ipsorum Clericorum, adeoque arbitrato suo de ipsis possint disponere, *per text. in can. 2. xii. q. 3. & in d. c. 9. & in c. 12. vers. ceterum in f. h. tit.* Exemplum sit in Professoribus & similibus. Dixi, honesto artificio; propter ea, quæ tradit Navarr. *in Com. de spol. Cleric. §. 7. nu. 4. cum seq.* ubi docet ea, quæ ex negotiatione illicitè, vel aliis modis contra Canones à Clericis conquisita sunt, reservata esse Papæ. Nec movet text. *in c. 5. in f. De heret.* nam ibi per extraneos heredes hæretici intelliguntur, *juxta Gloss. ibid. communiter receptam, teste Covarr. hic num. 3. circa finem.*

Neque impedit textus in *can. 34. xii. quasi 2. E-*

piscopus, inquit textus, qui filios aut nepotes

non habuerit, alium quam Ecclesiam non relinquar heredem: nam hic textus male à Gratiano insertus Decreto suo, optimè restitutus est à Gregorio XIII. in notatione ad eundem textum dum ex originali impresso, & manuscripto ita reponit: *non habens alium quam Ecclesiam, reliquit heredem. Si quid, &c.* Poterit igitur Episcopus quem vult heredem in bonis suis instituere, quemadmodum & ceteri Clerici, *c. Sint manifesta 21, xii. quæst. 1, c. 2, xii. quæst. 3, & d. c. 9, inf. h. tit.*

11 Hic duplex incidit quæstio, An Clericus filius familias testamentum condere possit, non obstante patriâ potestate, de iis bonis, quæ constante clericali utpote propria acquisivit? Altera est, An in iisdem bonis impunè præterire liberos, vel parentes suos, ita quòd ex eorum præteritione testamentum non iustinetur? Quod ad priorè quæstionem attinet, expressè juris est, id Clerico licere, licet adhuc patriâ potestate contineatur: quippe ea bona inter quasi castrensia recensentur, *Auth. Presbyteros C. De Episc. & Cler. junctâ l. fin. C. Qui testam. fac. poss.* Et quæ magis Episcopo licebit, qui & propter Episcopalem dignitatem patriâ potestate solutus est, *Auth. Sed Episcopalis C. eod. tit.* Et cum hæc bona inter quasi castrensia recensentur, consequens est, ut nec ususfructus patri acquiratur, *per text. in l. 6, C. De bonis, quæ liberis in potest. const. &c.* Loquitur verò de bonis à Clerico acquisitis non ex redditibus Ecclesiæ sive beneficii sui, de quibus paulò pòst; sed quæ intuitu personæ suæ acquisivit, sicut supra explicavimus.

12 Quo verò ad alteram quæstionem, constat quidem ex l. fin. C. De inoff. testam. & ex l. 34. C. De Episc. & Cler. permissam esse Clerico hanc præteritionem liberorum & parentum; sed an illud jure Novellarum correctum sit, *Novell. 115. c. 3.* inter Dd non convenit: siquidem controversant, quo sensu accipienda sint in d. *Auth. Presbyteros*, hæc verba, *Sic tamen, ut horum filii, aut, his non extantibus, parentes eorum legitimam ferant partem*; an scilicet his verbis legitima sit relinquenda filiis, sive parentibus jure institutionis, an verò, si præteriti sint, petere eam debeant conditione ex d. *Auth.* Et certè propius est, legitimam jure institutionis relinquendam esse. Moveor aperto textu in d. c. 3, & c. 4. quibus locis liberis interdicitur, ne in iis bonis, in quibus testamenti condendi potestatem habent, filios suos, aut parentes absque legitima causa prætereant, aut exheredent, sed eos heredes instituant.

Nec obstat textus in d. c. 9, *inf. h. tit. in verb. liberè disponere valeant*, quo motus Panorm. ibid. putat testamentum Clerici non infirmari ob præteritionem filiorum, vel parentum: idque confirmat argumento ducto à milite sæculi ad militem Dei, id est, Clericum: nam ille hoc privilegio utitur, quòd licitè possit filios vel parentes suos præterire, *per text. in l. Sicut certi 9 C. De testam. milit. §. 7, Inst. de exhered. liber.* Sed fallitur Panorm. nec enim rectè sequitur: Clericus potest liberè de his bonis disponere, ergò & præterire liberos, & parentes. Verùm subaudiendum est, dum ea adhibeat, quæ alias ad testamenti confessionem necessariò requiruntur, *per text. in l. Generali 13, C. de SS. Eccles.* Inter cætera autem, inquit Cajus Jurisc. quæ ad ordinanda testamenta necessariò considerantur, principale jus est de liberis heredibus instituendis, vel exheredandis; ne præteritis iis rumpatur testamentum, *text. est in l. 30, D. De liberis & posth.* Idem est de parentibus instituendis vel exheredandis, d. c. 4. Sed neque movet Panorm. argumentum à milite sæculi deductum: nam præterquam quòd pugna non careat, an miles sæculi hodierno jure possit liberos & parentes suos impunè præterire, propter text. in d. c. 3, cum duob. capp. seqq. non tamen rectè inefficitur, Clericum licitè præterire posse in testamento suo liberos, & parentes; cum plura privilegia indulta sint militi in expeditione degenti, quam Clerico, sicut constat ex tit. *Inst. & Dig. de mil. testam. junctâ d. l. 3.*

Cæterùm regrediendo ad textum nostrum, in d. c. 1 ejus decisio, & similitum capp. non tantum locum habet in fructibus, redditibus, & aliis rebus immediate ratione Ecclesiæ sive beneficii Ecclesiastici acquisitis, quas certum est à Prælato, vel alio Clerico ex testamento, vel ab intestato ad heredem transmitti non posse, verùm etiam, quæ ex iis comparata sunt suo, vel alieno nomine: adeò ut, si secus fecerint, crimen sacrilegii incurrant, & Judæi proditori similes habeantur, *per text. in c. 4. sup. de pecul. Cleric. in can. 3, xii. quæst. 4.* Quippe Episcopus, ceterique Clerici id tantummodo juris habent in bonis Ecclesiæ, ut ex eorum redditibus honestè vivant, sumptusque faciant necessarios, & qui conveniant statui eorum, *can. Episcopi 19. can. Ex his 21. cum can. seq. xii. quæst. 1 & in princ. dist. 44.* ubi refertur illud Hieronymi: *Tibi, ô Sacerdos, vivere de altaris permittitur, non incurrari.* Et D. Bern. Episc. 1. Denique, inquit, quidquid præter necessarium victum, & simplicem vestitum de altari retinet,

reines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est. Citat Covarr. in c. 7, num. 7, inf. eod.

14 Non tamen prohibetur Clericus reditus beneficii sui erogare in piam causam, maxime in pauperes, secundum illud, *Luca 1, vers. 41*, Quod superest, date eleemosynam, sive illi, qui eleemosynam recipiunt, consanguinei sint, sive alii, c. *Ad hac, d. e. Relatum 12, inf. eod. & can. Quisquis 19, q. 2*, Hinc Ecclesie bona dicuntur Christi patrimonium in c. *Ex eo 34, De elect. lib. 6*, item bona Dei, in d. *can. 19*, Unde & Conc. Trident. *sess. 25, cap. 1, in decr. de reform. sanctissimè cavit, ne Cardinales, Episcopi, alique beneficia Ecclesiastica obtinentes, consanguineos, familiaresve suos ex redditibus Ecclesie augere studeant: cum Apostolorum Canones (addit idem Conc.) prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant. Quare cum hæc in omnibus Clericis obtineant, rejiciendum est planè discrimen Glossæ in c. *ult. in V. reservari De officio ordin. lib. 6*, quo loco putat hæc non procedere in simplici beneficiato, sed tantummodò in eo Clerico, qui administrationem Ecclesie habet; siquidem nulla ratio diversitatis hoc discrimen suadet. Nam & ex eo sequeretur, quòd simplex beneficiatus de fructibus beneficii sui testari possit, vel eos ad legitimos suos heredes ab intestato transmittere; quod certè pugnat cum c. *Cum in officio 7, & seq. d. c. 12, inf. eod. & cum decreto Conc. jam citati Neque his obstat interpretatio Franc. Sarmienti in tract. suo de Rediib. Ecclesiast. p. 4, c. 6, num. 14*, ubi vult, prædictum decretum Conc. Trid. non esse præcepti, sed magis debitum charitatis respexisse, & Clericos officii sui potius admonuisse de non ditandis consanguineis &c. Nam refragatur huic interpretationi textus ipse Concilii, dum his verbis utitur: *Omnino verò eis interdicit, ne ex redditibus Ecclesie, &c.**

16 Unde quæ de fructibus, & redditibus Ecclesiasticis acriter à Dd. disputantur, præsertim à Marr. Navarro & Franc. Sarmiento in lib. suis de Rediibus Eccles. utrum scilicet Clericorum sint domini, facile ex his, quæ dicta sunt, dirimuntur: nam certius est, eos non esse verè dominos, nisi quatenus sacri Canones permittunt, uti in progressu hujus Tit. declarabitur. Ut non obstat textus in c. *un. De Cler. non resident. in 6*, quo loco à contrario sensu colligitur, dominium distributionum quotidianarum, quæ præsentia vulgò vocantur, transire in recipientem Clericum, si is præsens

officio Ecclesiastico interfuerit. Nam tamen si argumentum à contrario sensu non procedat, ubi contrarium ei in jure expressum est, sicut latè docet, Nic. Everardi in *Loco à contrario sensu nu. 4*, nihilominus responderi potest, eas quidem fieri recipientis, sed dumtaxat ad hunc effectum, ut eo modo impendat, quo alios Ecclesie reditus. Ex his igitur observa, Clericum de redditibus Ecclesiasticis testamentum facere non posse, nisi modo prædicto; quia testamentum de rebus suis conditur, non alienis, ut constat ex definitione testamenti & ex *Auth. Ingressi C. De SS. Eccles.*

Verum hic duplex rursus quaestio suboritur: una, An res ex Ecclesie redditibus vel pecunia comparata ipso jure Ecclesie cedant, an potius sint ipsius Clerici ementis altera, Utrum consuetudo valeat, quòd Clericus de fructibus sive redditibus Ecclesie vel beneficii sui testari possit? Utraque quaestio non parvi momenti est.

17 Quod ad priorem attinet, existimat Hostien. & Joan. Andr. prout videre est apud Imolam in c. *4, num. 5, sup. De pecul. Cleric. talem rem non Ecclesie, sed emptoris fieri, l. Si ex ea 6, C. De rei vind. & tototit. C. Si quis alteri vel sibi, &c.* Neque enim de jure Canonum aliter expressè cautum reperitur: unde in hac re stamus decisioni juris civilis, c. *1, §. 1, inf. De novi operis nunt. Verum è contra Gloss. in d. c. 4*, putat hujusmodi rem Ecclesie esse, quemadmodum & eam secutus Panorm. & communiter Dd. hic, exemplo militis, *l. Si ut proponis 8, C. De rei vind. & minoris viginti quinque annis, l. 3, C. Arbitr. tut. cui Ecclesia comparatur, c. 3, §. un. sup. De in integrum restit. Et probat textus hic in d. c. 1, in fine, dum inquit, in ejusdem Ecclesie dominio conservetur Nihil autem in dominio Ecclesie conservari potest, nisi antea fuerit in dominio. Et hæc posterior sententia æquior & verior videtur, utique in Prælato sive alio Clerico administrationem Ecclesie habente; ut, si is ex Ecclesie redditibus vel pecunia rem comparaverit, statim Ecclesie facta intelligatur, etiam absque ulla traditione, *l. fin. C. De sacros. Eccles. & multò magis, si & traditio intercesserit. Et ratio est, quia in dubio præsumitur res nomine procuratorio empta & tradita fuisse, per text. c. 2, sup. De donat. at per procuratorem nobis dominium & possessio rectè acquiritur, §. Ex his itaque inf. Per quas person. cuius quo acquir. Unde etiam jure receptum est, quo magis Ecclesie cautum sit, ut instrumentum emptionis nomine conficiat, sub pœna sacrilegii, c. 2, & c. 4, sup. De pecul. Cler. In aliis verò Clericis**

puro priorem sententiam veriorē esse, per *jurā ibid. allata*. Neque nos movere debent exempla militis, & minoris viginti quinque annis; quia singulare jus continent, ac proinde ad hunc casum nostrum trahi non debent, per *taxum in c. 9. inf. De privil. quod & probat. Covarr. hic ad c. 1. num. 7.* Et cum idem hic textus nos ter loquatur de Episcopo, qui Ecclesie suae administrationem habet, non mirum est, si dicat res ab eodem quae sitas in ejusdem Ecclesie dominio conservari debere. Atque hæc in dubio procedunt: nam si constat, Prælatum sive alium Clericum, rem suo vel alieno nomine comparasse, servanda erit juris civilis regula, quæ ea, quæ alienam pecuniã emuntur, sicut emptoris, non verò ejus, cujus pecuniã id empta sunt, l. 1. l. Multum o. Et l. Qui aliena 8. C. Si quis aliter, vel sibi. Et l. Si ex ea 6. C. De rei vend. ex ratione d. l. Multum, quia Clericus hoc casu Ecclesie suae noluit acquirere, atque ideo sua res est potius quam Ecclesie. Sed interim eo onere affecta est, ut teneatur Clericus emptor eam relinquere Ecclesie suae, adeo ut in alium transferre non possit, c. 1. c. 3. c. pen. Et ult. sup. De pecul. Cler. Et d. c. Cum in officis 7. inf. h. tit. Ecclesie autem nomine hoc loco intelligitur Collegium Canonicorum, ubi is, qui decessit, è numero Canonicorum fuit: sicut Prælatus sive alius administrator, ut sunt Parochi, Præpositi, &c. successores, hoc est, qui in eorum locum & administrationem surrogantur, per *text. in d. c. 13. inf. h. tit.* Quare Jul. Clar. in §. Testamentum qu. 2. 7. vers. 3. rectè monet Prælatos sive Clericos, ne in fraudem Ecclesiarum suarum per tertias personas prædia acquiri curent ex pecuniis per eos cumulatis ex fructibus beneficiorum suorum, ut ea postea ad propinquos suos perveniant: quia, inquit, dum alios fallere putant, seipsum potius deiciunt in æternum vitæ interitum. Deum enim fallere conantur, cui tamen nihil est occultum. Cui convenit *text. in d. c. pen. sup. De pecul. Cler.* Inquirendum est, inquit *text.* si quis Clericorum de redditibus Ecclesie, vel oblationibus, vel votis fidelium, alieno nomine res comparavit: quia sicut nec suo, ita nec alieno nomine Presbyter fraudem facere de facultatibus Ecclesiasticis debet, quoniam hoc sacrilegium est & par criminis Judæ furis, qui sacras oblationes asportabat & furabatur. Atque hæc de priori quæstione.

Quoad alteram quæstionem, An scilicet consuetudo valeat, quæ permittitur Clerico testamenti factio de fructibus, aliisque obventionibus Ec-

clesiasticis, sive quæ ex iis sunt comparata, an ceptis disputatio est. De jure quidem scripto expressè constat, id Clerico cuiuscumque ordinis non licere, ut & supra meminimus, & ne quidem in piam causam, c. Ad hæc 8. cum c. seq. h. t. Verùm de consuetudine meritò dubitatur, eo quòd hæc juri scripto deroget, per *text. in c. ult. sup. De consuet.* Quare Did. Covarr. in d. c. Cum in officis 7. num. 23, existimat hanc consuetudinem valere, eamque confirmare nititur tribus argumentis: primò, propter tacitum consensum S. Pontificis, & orbis Christiani, qui in talem consuetudinem tacitè consenserunt, nullatenus eam improbandò. Secundò, quia privilegio S. Pontificis id obtineri potest, ut est extra omnem controversiam; ergò & consuetudine, cujus initium non extat memoria, idem induci potest, quippe hæc privilegium instar est, c. Super quibusdam 26 §. 2. inf. De verb. sign. Et l. 3. §. 4. D. De aqua quorundam & strua. Tertiò, quia valet consuetudo, quod fructus beneficiorum vacantis per aliquod tempus defuncti hereditibus vel aliis applicentur, c. 2. §. 1. De elect. in Extravag. Ioan. xxii. ergò & consuetudine introduci potuit, ut idem in testamento fiat. Quæ certè argumenta cum momentum habere videantur, tamen aliorum contraria sententia verior est, & apud omnes DD. recepta, in d. c. Cum in officis. Et probat eandem Panorm. *ibid. num. 3.* Covarr. in *Comment. de Spoliis Cleric. §. 14.* & confirmat *text. in d. c. Relatum 12. vers. Licet h. t.* Licet autem mobilia, inquit *text.* per Ecclesiam acquisita de jure in alios pro morientis arbitrio transferri non possint, consuetudinis tamen est non improbandæ, ut de his, pauperibus & religiosis locis, & illis, qui viventi servierint, sive consanguinei sint, sive alii, aliqua juxta servitium meritum conferant: Ecce certi casus, quibus consuetudo uti rationalis toleratur in datis vel relictis à defuncto Clerico. Ex quo inferitur, consuetudinem in cæteris casibus non valere, tamquam irrationabilem, utpote onerosam Ecclesie, quæ certè à jure improbandur, in c. 1. sup. De consuet.

Pulchrè tamen Panorm. id restringit ad res immobiles magis pretii; nam in rebus mobilibus, quæ exigui præjudicii sunt, putat testandi consuetudinem valere, sicut & consuetudinem eas donandi, per *text. in c. 3. sup. De donat.* Neque obstant argumenta contraria. Nam quod ad primum attinet, de consensu S. Pont. & orbis Christiani, contrarium docent Extravag. Pauli III. Julii III. & aliorum SS. Pontificum, quibus Clericorum

eorum spolia, id est, bona ex relictibus Ecclesiasticis quaerita, post eorum mortem reservantur Sedi sive Camerae Apostolicae, sicut videre est apud eundem Navar. in d. tract. de Spol. Cleric. §. 5. & seqq. de quibus opportunius agetur infra, ad c. 1. inf. De success. ab intest. Tantummodò sufficit hic attigisse, quòd S. Pont. in hanc consuetudinem ne quidem tacite consentiat. Deinde etsi S. Pont. toleret talem consuetudinem, non tamen censetur illam approbare, per text. in c. Cum jam dudum 18, in fine sup. De prob. ubi his verbis Innoc. III. multa ait per patientiam tolerari, quae si deducta essent in iudicium, exigente iustitia non deberent tolerari. De consensu orbis Christiani ne id quidem verum est, cum hodie, ubi testamentum Clerici toleratur, non aliter id fiat, memini ex permissione Episcopi vel Capituli; & memini ipse audi-

visse quandoque contrarium in Italia.

Secundum argumentum defendi posset, nisi consuetudo expressè à jure improbata esset, d. c. 1. sup. De consuet. vel ubi talis est consuetudo, quae ratione nititur, ut si pauperibus, religiosis locis, vel illis, qui viventis Clerico servierunt juxta servitii merita testamento aliquid relinquatur. Neque etiam S. Pont. praesumitur privilegium testandi, nisi ex hac vel simili causa, concedere.

Tertium argumentum rectè procederet, si eo probaretur, fructus vacantis beneficii consuetudine ad laicos heredes ipsius Clerici spectare posse: verum textus in d. c. 2, §. 1. exaudiendus est de personis Ecclesiasticis, quòd videlicet hæ fructus ejusmodi consuetudine acquirere possint, sicut rectè ibid. interpretatur Glossa in V. vel personis.

In Cap. Nos quidem 3. c. Si heredes 6. c. Tua nobis 17. & c. pen.

SUMMARI A.

1. Executores testamenti constitui solent vel ipsimet heredes, vel extranei.
2. Executori extraneo adversus heredem an & qua actio detur.
3. Executores qui constitui possunt.
4. Nemine constituto, executio ad heredem pertinet.

His Capp. agitur de executoribus testamentariis, qui nonnumquam a testatore in testamento nominari solent, vel ipsimet heredes constituti intelliguntur, idque in piam vel profanam causam: piam, puta ut Monasterium, vel Ecclesia extruatur, sive in pauperes, vel alium pium usum pecunia vel alia res converterant: profanam, ut creditoribus satisfiat, domus ædificetur, & similia ad profanum usum spectantia. Et quidem dubium non est, hæc à testatore defuncto imponi posse heredibus vel aliis extraneis. Heredibus ideo, quòd hi teneantur implere defuncti voluntatem; adeò ut, si moniti per iudicem intra annum non impleverint, auferatur ab iis hereditas, & aliis applicetur, juxta Nov. 1, §. Huiusmodi, cum §. seq. & c. 6, h. v. Executor vero extraneus, hoc est, qui heres institutus non est, licet defuncti mandata suscipere non cogatur, si tamen semel susceperit, tenetur exequi, per text. in c. Tua nos 17, & c. Ioannes 19, in si eod. juncto §. mandatum non suscipere Inst. De mand. Nisi tamen hic

executor extraneus sit legatarius vel fideicommissarius, qui perdit legatum suum sive fideicommissum, si monitus à iudice voluntatem defuncti non impleverit, d. c. 1, cum c. seq. & Novel. 131, De Ecclesiast. tit. §. si quid autem 11.

Ceterum, ut hæc res tota planior reddatur, subiicienda sunt à nobis duæ Conclusiones, quarum hæc prima sit: † Executor extraneus nullam habet actionem adversus heredem, ut petat sibi tradi rem ad executionem necessariam, sed debet implorare officium iudicis. Quòd nullam actionem habeat, probat text. in l. Lucius 78, §. 1, D. Ad S. C. Trebell. nam licet heres ad eundem hereditatem quasi contrahere dicatur cum legatariis & fideicommissariis, §. 6, Inst. De oblig. qua quasi ex contr. nasc. non tamen cum ipso executore testamentario; cum huius non inter sit, voluntatem defuncti impleri. Siquidem actio est jus persequendi in iudicio, quod sibi debetur, tit. Inst. De action. §. 1, & l. Si procuratorem 8, §. 6, D. Mandati. Ne autem ideo testatoris voluntas cassa & irrita sit, necessariò ad officium iudicis recurritur, quod deficienti actioni succedit, per text. in l. Hereditas 50, in fine D. De hered. per junct. l. 1, in verbis, & non sint cassa iudicia ejus, C. De sacros. Eccles. & l. Quintus 7, D. De ann. legat. Tamen hoc amplius sit in hereditate vel legato relicto in alimenta pauperum, vel in redemptionem captivorum, ut non solum executori, sed & Episcopo, cum executor à testatore nominatus non est, imò his negligenti-